

Puheet lännenelokuvan kuolemasta ovat puppua

28.4.2015

Juri Nummelin

juri.nummelin[a]gmail.com

Suomen Länkkäriseuran puheenjohtaja

Ruudinsavu-lehden päätoimittaja

Helsingin Sanomien kriitikko Pertti Avola kirjoitti taannoin Tommy Lee Jonesin uudesta elokuvasta *The Homesman* (2014), jota oli esitetty Cannesin elokuvafestivaalilla. Juttu alkoi kliseellä, jonka mukaan lännenelokuva on kuollut.

Miten se voi olla kuollut, jos kerran Tommy Lee Jonesin kaltainen tähti on sellaisen tehnyt – ja se esitetään Cannesin elokuvafestivaalilla? Elokuva on vieläpä hänen kolmas länkkäriinsä! Aiemmat sijoittuivat nykyaikaan, mutta olivat silti ihan aitoja länkkäreitä: Elmer Keltonin romaaniin perustuva tv-elokuva *Kunnon miehet* eli *The Good Old Boys* (1995) sekä *Kolmesti kuopattu* eli *The Three Burials of Melquiades Estrada* (2005).

Lisäksi Suomessa Yleisradio esitti talvella myös History Channelin suursatsausta, muun muassa Kevin Costnerin ja Powers Boothen tähdittämää sarjaa *Hatfields & McCoys* (2012), joka kertoo kahden suvun verisestä vihanpidosta villissä länessä. Samalla voisi huomauttaa, että elokuvalehti Episodin toimittajat ja avustajat valitsivat viime vuoden parhaaksi dvd-julkaisuksi *Meek's Cutoffin*, Kelly Reichardt'n tyhjyydellään kiehtovan taidelänkkäriin.

Ei kai tässä oikeasti voi puhua lännenelokuvan kuolemasta? Varsinkin kun 2000-luvulla on nähty *Meek's Cutoffin* ohella useita kiinnostavia ja taiteellisia lännenelokuvia: John Hillcoat'in *The Proposition* (2005), Andrew Dominikin *Jesse Jamesin salamurha pelkuri Robert Fordin toimesta* (2007), Quentin Tarantinon *Django Unchained* (2012), Coen-

veljesten *Menetetty maa* (2007) sekä *Kova kuin kivi* (2010), Paul Thomas Andersonin *There Will Be Blood* (2007).

Lisäksi on sellaisia elokuvia kuin Kevin Costnerin *Armoton maa*, Mateo Gilin *Blackthorn*, Ron Howardin *Kadoksissa* ja Ed Harrisin *Appaloosa*: toimintaelokuvan perinteitä kunnioittavia elokuvia, joissa läkkärien kliseet saavat rakastavan, joskus raikkaankin käsittelyn. Joukkoon mahtuu tietysti myös epäonnistuneita sekasikiöitä kuten ufoläkkäri *Cowboys & Aliens* (2011), mutta sellaisia oli jo läkkärien kulta-aikaan, 1950-luvulla. Esimerkkinä *Curse of the Undead* (1959), jossa vampyyri seikkailee villissä länessä.

Televisiossa läkkäri elää ja voi hyvin: HBO:n *Deadwood* (2004-2006), Gayton-veljesten *Hell on Wheels* (2011-), Steven Spielbergin *Into the West* (2005), Elmore Leonardin romaaniin perustuva *Justified* (2010-) sekä Craig Johnsoniin teoksiin perustuva *Longmire* (2012-2014) ovat kaikki kunnianhimoista ja kiinnostavaa nykyläkkäriä. Animaatioissakin on nähty lännentarinoita, kuten Johnny Deppin äänitähdittämä *Rango* (2011). Sen viittaussuhteet tosin ovat enemmänkin 1960-luvun spagettielokuviiin kuin klassisiin läkkäreihin.

Voiko itse asiassa jopa sanoa, että elämme ennennäkemättömän läkkärirenessanssin aikaa? Viime aikoina on nähty enemmän ja parempia elokuvia kuin 1990-luvun renessanssissa, jonka lähtökohtana on usein pidetty Clint Eastwoodin *Armotonta* (1992).

Lännenelokuvalla on siis vielä jotain tarjottavaa katsojille ja katsojat ovat siitä kiinnostuneita. Sama koskee tuottajia. Elokuvia tehdään läkkärimäisiksi, vaikka niiden ei sitä välttämättä tarvitsisi olla. Paul Thomas Andersonin *There Will Be Blood* perustuu Upton Sinclairin romaaniin *Öljyä!* (1927, ensimmäinen osa suom. 1951), jossa ei ole läkkärimäisiä aineksia lainkaan. Koska lännenelokuvat selvästi vetoavat katsojakuntaan, elokuvaan lisättiin lännenelokuvamaisia aineksia, kuten ratsastamista ja pyssyillä ampumista. Ennen kaikkea elokuva sijoittuu lännenelokuvien riisuttuun maisemaan, jossa Daniel Day-Lewisin ankara hahmo kamppailee öljylähteiden omistuksesta.

Läkkärikiinnostuksen syitä voi olla monta. Lännenelokuva voi tarjota jotain uutta ja raikasta jopa kaiken nähneelle heavy userille. Spagettiläkkärien ja klassisten Hollywood-läkkärienkin muoto- ja kuvakielestä voi aina oppia uutta. Perinteisiin vetoaminen taas voi 2010-luvun rajusti muuttuvassa maailmassa tuntua turvalliselta, jopa lohduttavalta. 2010-luvun suuria tredejä on vahvan heteromieheyden haikailu, yritys palauttaa mies takaisin sille paikalle, jossa se vielä Villin lännen aikaan oli.

Toisaalta uudetkin läkkärit kertovat samasta asiasta kuin klassisetkin läkkärit, joita Robert Warshow vuonna 1954 analysoi esseessään *Lännen mies*:

”Totuus on, että Lännen mies yltää vakavasti otettavan taiteen tanhuville vain siinä tapauksessa, että hänen maailmankatsomuksensa, vääjäämättömyydestä tinkimättä, esitetään myös haavoittuvaksi. Parhaimmillaan Lännen miehestä houkua moraalista hämmennystä, niin että hänen kuvansa samenee ja hän itse välttää naurettavuuden hetheet. Tämä hämmennys

nousee tietoisuudesta, että olkoot hänen tarkoituksensa miten puhtaat tahansa, ihmisiä hän tappaa yhtä kaikki.” (Suom. Juhani Koskinen)

Eikö tämä kuvaus ole edelleen yleispätevä, kaikista ikonoklastisista spagettilänkkäreistä tai Robert Altmanin *McCabe ja Mrs Milleristä* (1971) riippumatta? 2000- ja 2010-luvun lännenelokuvat ja tv-sarjat kuvaavat aivan yhtä paljon moraalista hämmennystä kuin toisen maailmansodan jälkeiset länkkäritkin, joita Warshow analysoi.

Ehkä se kertoo jotain 2010-luvusta ja hämmennyksestä, jonka vallassa elämme. Lännenelokuva on tyhjänä tauluna, tabula rasana, erinomainen alusta, jonka avulla voidaan edelleen kertoa vaikka minkälaisia tarinoita. Siksi se ei todennäköisesti kuole aivan lähivuosisikymmeninä, vaikka jotkut kriitikot niin väittäisivätkin.

Ruudinsavu-lehti käsittelee kaikkea länkkäreihin liittyvää: sarjakuvia, elokuvia, tv-sarjoja, kirjallisuutta, tietokonepelejä, kuvataidetta. Yhteystiedot: <http://lankkariseura.blogspot.fi/>

RUUDINSAVU

Suomen LänkkäriSeura 2 / Vol. 8 | 5€

ARVID LYDECKEN | STAGECOACH | JORY SHERMAN